

TEXNIKUMLARDA TA'LIM SIFATINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY MEZONLARI (BRITANIYA TAJRIBASI)

Komilov Sunnatulla Rahmonali o'g'li

Angren shahar 4-son texnikumi

Ta'lim sifati nazorati bo'limi bosh mutaxassisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada texnikumlarda ta'lim sifatini baholash masalasi zamonaviy yondashuvlar asosida yoritilgan. Tadqiqotda ta'lim sifatini baholashning mazmuni, uning asosiy mezonlari hamda kasbiy ta'lim tizimidagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, Buyuk Britaniya kasbiy ta'lim tizimida qo'llanilayotgan ta'lim sifatini baholash mexanizmlari va ularning samaradorligi ochib beriladi. Mazkur tajribani texnikumlar faoliyatiga moslashtirish orqali ta'lim sifatini oshirish, baholash tizimining shaffofligini ta'minlash hamda raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash imkoniyatlari asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *ta'lim sifati, texnikum, baholash mezonlari, kasbiy ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, ichki sifatni ta'minlash, Britaniya tajribasi, ta'lim monitoringi*

Bugungi kunda kasbiy ta'lim tizimini rivojlantirish, xususan, texnikumlarda ta'lim sifatini ta'minlash va baholash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Texnikumlar mehnat bozori talablariga mos, amaliy ko'nikmalarga ega bo'lgan mutaxassislarni tayyorlashda muhim bo'g'in hisoblanadi. Shu sababli ta'lim jarayonining samaradorligini aniqlash, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini holis baholash hamda ta'lim muassasasi faoliyatini takomillashtirish uchun zamonaviy baholash mezonlarini joriy etish zarur hisoblanadi.

Ta'lim sifatini baholash jarayoni faqat o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlash bilangina cheklanmaydi, balki o'quv dasturlarining mazmuni, o'qituvchilarning kasbiy salohiyati, o'quv jarayonini tashkil etish darajasi, moddiy-texnik baza hamda ta'limni boshqarish tizimi bilan uzviy bog'liqdir. Zamonaviy yondashuvlar ta'lim sifatini kompleks, tizimli va natijaga yo'naltirilgan mezonlar asosida baholashni talab etmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, texnikumlarda ta'lim sifatini baholashning aniq, shaffof va samarali mexanizmlarini ishlab chiqish ta'lim tizimida muhim vazifa bo'lib qolmoqda. Mazkur maqolada texnikumlarda ta'lim sifatini baholashning zamonaviy mezonlari tahlil qilinib, ularni amaliyotga joriy etishning ilmiy-uslubiy jihatlari yoritiladi.

Texnikumlarda ta'lim sifatini baholash tizimiga Britaniya tajribasini olib kirishda, avvalo, u yerdagi baholash mexanizmlarining huquqiy va tashkiliy asoslariga tayanish muhim hisoblanadi. Buyuk Britaniyada kasbiy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini

baholashning zamonaviy modeli 2019-yildan boshlab joriy etilgan Ofstedning “Education Inspection Framework” hujjati asosida shakllantirildi. Ushbu hujjat 2019-yil sentabr oyidan boshlab amaliyotga tatbiq etilib, ta’lim sifati faqat o’quvchilarning yakuniy natijalari bilan emas, balki o’quv dasturining mazmuni, o’qitish jarayoni va boshqaruv samaradorligi bilan birgalikda baholanishini belgilab berdi. Mazkur yondashuv 2023-yilda yangilangan “Further education and skills inspection handbook” orqali yanada takomillashtirildi va kasbiy ta’lim muassasalari uchun asosiy baholash mezonlari sifatida mustahkamlandi.

Shuningdek, Britaniya tajribasida ta’lim sifatini baholashda asosiy e’tibor kompetensiyaga yo’naltirilgan natijalarga qaratiladi. Bu yondashuvga ko’ra, o’quvchining nazariy bilimlari emas, balki uning amaliy faoliyatda kasbiy vazifalarni mustaqil va sifatli bajarish qobiliyati asosiy ko’rsatkich hisoblanadi. Shu sababli o’quv dasturlari mehnat bozori talablariga mos ravishda ishlab chiqiladi va doimiy ravishda yangilanib boriladi. Texnik ta’limda nazariya va amaliyot uyg’unligi ta’lim sifati mezonining muhim tarkibiy qismi sifatida qoraladi.

Baholash tizimining shaffofligini ta’minlash Britaniya tajribasining muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. Kasbiy ta’lim tizimida baholash mezonlari oldindan aniq belgilab qo’yiladi va barcha ishtirokchilar uchun ochiq bo’ladi. Bu yondashuv “Regulated Qualifications Framework” tizimi orqali mustahkamlangan bo’lib, u 2015-yil 1-oktabrdan boshlab Buyuk Britaniyada amaliyotga joriy etilgan. Ushbu tizim malaka darajalarini yagona mezon asosida belgilash, baholashning adolatli va solishtiriladigan bo’lishini ta’minlashga xizmat qiladi. Texnikumlar sharoitida ushbu tajriba baholash rubrikalari va kompetensiyaga asoslangan mezonlar orqali moslashtirilishi mumkin.

Xususan, Britaniya kasbiy ta’lim muassasalarida ichki sifatni ta’minlash mexanizmlari ta’lim sifati baholash tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Ta’lim muassasalarida darslarni muntazam kuzatish, o’quv natijalarini tahlil qilish, baholash jarayonini moderatsiya qilish va o’qituvchilarning kasbiy rivojini qo’llab-quvvatlash tizimli ravishda amalga oshiriladi. Bu jarayonlar ta’lim sifatining barqarorligini ta’minlash va aniqlangan kamchiliklarni tezkor bartaraf etishga xizmat qiladi.

Kasbiy ta’lim mazmunini ish beruvchilar bilan integratsiya qilish Britaniya tajribasining muhim yo’nalishlaridan biridir. Xususan, texnik ta’limda T Levels tizimi 2020-yil sentabr oyidan boshlab joriy etilib, unda majburiy sanoat amaliyoti komponenti kiritildi. Ushbu modelda o’quvchilarning amaliyot davridagi faoliyati, ish joyidagi intizomi va kasbiy mas’uliyati ta’lim sifatini baholash mezonlariga kiritilgan. Bu yondashuv texnikumlarda ta’lim mazmunini real ishlab chiqarish muhiti bilan uyg’unlashtirish imkonini beradi. Ta’lim sifatini baholashda Britaniya amaliyotida bitiruvchilarning keyingi faoliyati muhim indikator sifatida qoraladi. Inspeksiya jarayonlarida bitiruvchilarning ishga joylashishi, kasbiy faoliyatini davom ettirishi

yoki keyingi ta'lim bosqichiga o'tishi kabi ko'rsatkichlar ta'lim muassasasi faoliyatining samaradorligini aniqlashda hisobga olinadi. Ushbu yondashuv texnikumlarda bitiruvchilar monitoringini joriy etish, ta'lim natijalarini uzoq muddatli istiqbolda baholash imkonini beradi.

Xulosa qilib ta'kidlash lozimki, Britaniya tajribasida kompetensiyaga asoslangan baholash, ichki sifatni ta'minlash tizimining faol ishlashi, ish beruvchilar bilan hamkorlikning rivojlanganligi va bitiruvchilar monitoringi ta'lim sifatini oshirishda muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu yondashuvlarni texnikumlar faoliyatiga moslashtirish, ta'lim natijalarining aniqligi va baholashning adolatligini ta'minlab, kasbiy ta'lim tizimining uzluksiz rivojlanishiga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1.Jo'rayev O. Kasbiy ta'lim tizimida ta'lim sifatini baholash va monitoring qilish masalalari. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.

2.Xolmatova D. R. Texnikumlarda kompetensiyaga asoslangan ta'limni joriy etishning pedagogik asoslari. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.

3.Зимняя И. А. Ключевые компетенции как результативно-целевая основа современного образования. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2019.

4.Байдено В. И. Компетентностный подход к проектированию государственных образовательных стандартов. - Москва: Исследования проблем качества образования, 2020..